MOŞTENIREA ÎN PROCEDURĂ NOTARIALĂ CONFORM NOULUI COD CIVIL ROMÂN

Alexandra CRIŞAN

Este bine-cunoscut faptul că instituția succesiunii este strâns legată de cea a proprietății private.

Lato sensu prin conceptul de succesiune se înțelege transmiterea patrimoniului ce a aparținut unei persoane decedate către succesorii săi, aceasta presupunând perpetuarea unei situații juridice a unei persoane de către o altă persoană.

În prezent, procedura succesorală se regăseşte reglementată în cuprinsul art. 102-119 din Legea nr. 36/1995 [1] a notarilor publici şi a activității notariale şi Regulamentul de punere în aplicare a Legii nr. 36/1995, cu modificările şi completările ulterioare. Dispozițiile Legii nr. 36/1995 sunt completate cu prevederile Codului civil şi ale Codului de procedură civilă.

1.1. Considerații introductive

„Schimbările profunde şi rapide suportate de către întreaga societate românească au provocat o reformă legislativă consistentă.

Au apărut noi valori sociale ce se cereau ocrotite. Au apărut noi tipuri de relații sociale ce trebuiau reglementate. Au apărut obligații generate de angajamentele asumate în relația cu Comisia Europeană vizând Mecanismul de verificare conform Deciziei Comisiei 2006/928 CE din 13 decembrie 2006, angajamente ce trebuiau să-şi regăsească corespondentul şi împlinirea în legea civilă națională" [2]. În acest context, legiuitorul şi-a dorit să introducă proceduri noi atât în materia succesiunilor, contractelor, dreptului familiei etc., proceduri grațioase şi nelitigioase prin care cetățenii să-şi poată rezolva problemele juridice cu celeritate, eficient şi cu costuri reduse, degrevând astfel instanțele de cauze ce nu sunt generate de litigiile dintre părți.

Datorită dificultăților juridice şi practice, problemele succesorale dintre moştenitori, precum stabilirea calității moştenitorilor, reducțiunea liberalităților, determinarea cotelor de moştenire, nu vor putea fi rezolvate în mod direct de către cei implicați.

În cuprinsul art. 955 Noul Cod civil la alin. (1) se statuează că „patrimoniul defunctului se transmite prin moştenire legală, în măsura în care cel care lasă moştenire nu a dispus altfel prin testament", iar la alin. (2) că practic „spre deosebire de redactarea din vechiul Cod civil, se precizează în mod expres şi fără echivoc că moştenirea legală poate coexista cu moştenirea testamentară" [3].

Se impune a preciza că procedura succesorală notarială este o procedură necontencioasă, la care moştenitorii apelează când între aceştia nu există diferende cu privire la calitatea de succesori, la compunerea masei succesorale şi la cota care revine fiecărui moştenitor din masa succesorală.

1.2. Procedura succesorală notarială

Prima etapă comună tuturor actelor şi procedurilor notariale este cea referitoare la constatarea identității, domiciliului şi capacității părților [4]. Această primă etapă „se deschide la cererea oricărei persoane interesate, precum şi a secretarului consiliului local al localității în raza căreia se aflau bunurile defunctului la data deschiderii moştenirii" [5].

Potrivit art. 1114 alin.(2) Noul Cod civil, moştenitorii legali şi legatarii universali sau cu titlu universal răspund pentru datoriile şi sarcinile moştenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral, proporțional cu cota fiecăruia, ceea ce înseamnă că „moştenitorii răspund de datoriile moştenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral, ceea ce înseamnă că acceptarea moştenirii nu presupune confuziunea patrimoniului moştenitorilor cu cel al defunctului. Textul alin. (3) nu reprezintă o excepție în adevăratul sens al cuvântului, se precizează doar, în mod expres, că legatarul răspunde pentru pasivul universalității ce formează obiectul legatului său cu titlu particular, fără a răspunde de pasivul moştenirii testatorului, care nu include obiectul legatului (universalitatea lichidată)" [6].

În ceea ce priveşte renunțarea la moştenire, noua reglementare păstrează aceleaşi condiții de formă ale întocmirii declarației de renunțare, art. 1120 Noul Cod civil statuând că „declarația de renunțare se face în formă autentică la orice notar public, în condițiile şi în limitele stabilite de lege".

Înainte de autentificarea declarației de retractare a renunțării, notarului public îi revine obligația de a verifica în *Registrul național notarial de evidență a succesiunilor* (RNNES), dacă sunt îndeplinite condițiile art. 1123 alin. (1) Noul Cod civil şi ulterior să autentifice declarația.

1.3. Actele notarului public în cadrul procedurii succesiunii

Legea nr. 36/1995, republicată, stabileşte că în cadrul dezbaterilor succesorale, notarului public îi revine îndatorirea de a întocmi o *încheiere moti-*

vată, încheiere ce va cuprinde menţiuni cu privire la îndeplinirea procedurii, declaraţiile părţilor, prezenţa martorilor şi măsurile dispuse în vederea soluţionării cauzei [7].

În baza încheierii finale se va proceda la redactarea certificatului de moştenitor sau de legatar, acesta din urmă făcând dovada calităţii de moştenitor, legal sau testamentar, precum şi dovada dreptului de proprietate asupra bunurilor din masa succesorală.

Noutatea reglementării certificatului de moştenitor în Noul Cod civil este absolută, până în prezent regimul juridic al acestui act fiind legiferat doar prin intermediul legislaţiei notariale. Scopul principal al acestei reglementări constă atât în sublinierea importanţei juridice şi practice deosebite a acestui act notarial, cât şi în operarea unor modificări importante ale instituţiei.

1.4. Suspendarea procedurii succesiunii

Legea notarilor publici şi a activităţii notariale, respectiv Legea nr.36/1995, consacră, în cuprinsul art.108, posibilitatea ca procedura succesorală să fie suspendată în cazuri limitativ prevăzute de lege.

Ceea ce este necesar a menţiona este faptul că notarul public va proceda la redactarea unei încheieri de suspendare, în cuprinsul căreia vor trebui consemnate elementele care au rezultat din dezbateri până la momentul suspendării.

Ca o finalitate a celor analizate, propunem *de lege ferenda* oportunitatea existenţei unui text legal care să prevadă obligativitatea dezbaterii moştenirii pe cale amiabilă şi numai în situaţia în care acest lucru nu este posibil, părţile interesate să se adreseze instanţei de judecată. Procedura succesorală notarială prezintă avantajul că salvează mult timp.

Referinţe:

1. Republicată în *M. Of. al României*, Partea I, nr. 386 din 8 iunie 2012.
2. CIUCĂ, L.B. Life After the New Civil Code – Two Years of Enforcement. In: *New Romanian Civil Code, two years after its entry into force. Theoretical an practical problems*. Medimond International Proceedings, Monduzi Editore International Procedings Division, Bologna (Italy), 2013.
3. CIUCĂ, L.B., ROTARU, D., ŞAGUNA, D.D. ş.a. *Codul civil al României. Îndrumar notarial*. Vol.I, Bucureşti: Monitorul Oficial, 2011, p.326.
4. A se vedea art. 102 din Legea nr. 36/1995, republicată.
5. A se vedea Legea nr. 36/1995, republicată.
6. CIUCĂ, L.B., ROTARU, D., ŞAGUNA, D.D. ş.a. *Op. cit.*, p.424.
7. A se vedea art. 110 din Legea nr. 36/1995, republicată.